

Klāvs Sedlenieks
(Rīgas Stradiņa universitātes Komunikācijas fakultāte/
Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultāte)

Apzināta atteikšanās no sadarbības ar valsti kā izdzīvošanas (attīstības) stratēģija Latvijas laukos

REFERĀTA ANOTĀCIJA

2011. gada ārkārtas vēlēšanu kontekstā gan Latvijas Radio, gan Latvijas Neatkarīgā televīzija pārraidīja sižetus par cilvēkiem, kuri izvēlas nepiedalīties vēlēšanās, jo neuzskata to par jēgpilnu darbību, parasti uzsverot, ka paļaujas tikai uz saviem spēkiem un negrasās iesaistīties spēlēs, kas uz viņiem neattiecas. Latvijā ir cilvēki, kuri nemaksā nodokļus, kuri nepiedalās vēlēšanās, kuri neuzticas valsts institūcijām, politiskajām partijām, valdībai un Saeimai. Pretēji publiskajā vidē parasti dzirdamajiem apgalvojumiem, ka šādi uzskati saistāmi ar konkrēto cilvēku mazizglītotību, sociālo atstumtību vai pēcpadomju sekām, kuru dēļ cilvēki vēl joprojām neuzskata par nepieciešamu piedalīties politiskajā un ekonomiskajā dzīvē, es apgalvoju, ka šī ir apzināta stratēģija, kas ir vērsta uz izdzīvošanu mainīgā politiskajā un ekonomiskajā pasaulē.

Apzinātās izvairīšanās rezultātā izveidojas kas līdzīgs ‚valsts kabatām‘ vai ‚ielocēm‘ kurās ir grūti runāt par kādas valsts klātbūtni vispār. Tādā gadījumā valsts it kā pastāv, tās teritorija eksistē, bet cilvēki, kas šajā teritorijā dzīvo, apzināti izvēlas tādas darbības, kas dod iespēju dzīvot neatkarīgi no valsts.

Etnogrāfiskos datus no dažādiem Latvijas lauku nostūriem es interpretēju, izmantojot Džeimsa Skota (James Scott) un Pjēra Klastra (Pierre Clastre) darbus par dažādu kopienu un to pārstāvju motivācijām un praksēm, izvairoties no valsts ietekmes. Pjēra Klastra revolucionārais skatījums skaidro, kāpēc daudzas ‚cilšu‘ sabiedrības

nav kļuvušas un spontānā veidā nekļūst par valstu sabiedrībām, apgalvojot, ka tam nav nekāda sakara ar ekonomisko vai tehnoloģisko attīstību bet gan ar apzinātu vēlmi izvairīties no valsts struktūras neizbēgamajām negatīvajām sekām attiecībā uz personīgo brīvību. Līdzīgi arī Džeimss Skots apraksta dažādu kopienu veiksmīgos centienus palikt neatkarīgiem no valstu ekspluatējošās ietekmes.

Izmantojot par pamatu abu minēto pētnieku *cilvēkorientēto* perspektīvu (pretēji parasti lietotajai *valstsorientētajai* perspektīvai) es interpretēju etnogrāfiskos novērojumus un demonstrēju šādas izvairīgas darbības racionālos pamatus, kas balstās ilglaicīgā pieredzē par to, ka valsts iekārtas ir neuzticamas un tām ir tendence sabrukt un pilnībā mainīties, līdz ar to padarot paļaušanos uz saviem spēkiem („savu cirvi“, kā saka viens no LNT sižeta varoņiem) par teju vienīgo racionālo rīcību.